

ТАНИЛЦУУЛГА

“Хянан шалгах түр хороо байгуулах тухай”
Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого болон Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр зэрэг бодлогын баримт бичгүүдэд Монгол улсын эдийн засгийн тулгуур салбарын нэгээр Хөдөө аж ахуйн салбарыг тодорхойлж хүнс экспортлогч орон болох тэр дундаа мах, махан бүтээгдэхүүний экспортын хэмжээг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэхээр тусгасан.

Монгол Улсын Их Хурал 2010 оны 5 дугаар сарын 20-ны өдөр “Монгол мал” үндэсний хөтөлбөр, 2020 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдөр Улсын Их хурлын 52 дугаар тогтоолоор “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг, Монгол Улсын Засгийн газар 2018 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдөр “Эрчимжсэн мал аж ахуйн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөрийг тус тус баталсан.

Мөн “Мал бэлтгэх, тууварлах, тээвэрлэх, үйлдвэрт хүлээн авах үеийн мал эмнэлэг хорио цээрийн журам”, “Мал, амьтны гоц халдварт өвчнийг яаралтай мэдээлэх журам” гэх мэт холбогдох журмыг Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын тушаалаар батлан хэрэгжүүлсэн байдаг.

Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын хорооны “Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах зарим арга хэмжээний тухай” 04 дүгээр тогтоолын хэрэгжилтийн тайлан, танилцуулгад дурдсанаар үхрийн арьс товруутах өвчний хорио цээр Дорнод аймгийн 6 сум, Сүхбаатар, Дорноговь аймгийн тус бүр 1 суманд хэрэгжиж байгаа бөгөөд өвчний улмаас нийт 1,252 толгой үхрийг зайлшгүй шаардлагаар устгалд хамруулсан байна.

Үхрийн арьс товруутах өвчний зэрэгцээ хонины цэцэг өвчин Хэнтий аймгийн Батноров, Сүхбаатар аймгийн Түвшинширээ суманд хорио цээрийн арга хэмжээ хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд Хэнтий аймгийн Батноров, Баян-Овоо, Баянхутаг, Галшар, Хэрлэн сумд, Дорнод аймгийн Хөлөнбуйр, Сүхбаатар аймгийн Мөнххаан, Түвшинширээ, Түмэнцогт, Дорноговь аймгийн Дэлгэрэх сумдын 2,5 сая толгой малыг дархлаажуулах ажил 2022 оны 9 дүгээр сарын 26-ны өдрөөс эхлэн зохион байгуулагдаж байгаа хэдий ч энэ ажлын явц 19 хувийн хэрэгжилттэй явагдаж байгаа нь туйлын хангалтгүй байна.

Газрын гарц муу, гантай зэрэг нөхцөл байдалтай холбоотойгоор малчид отор нүүдэл ихээр хийж байгаа болон сумдын Засаг захиргааны байгууллагуудын хөрөнгө санхүүгийн хүндрэлтэй байдлаас шалтгаалан хорио цээрийн дэглэм алдагдаж, өвчний гаралт буурахгүй байна.

Биокомбинатыг шинэчилж, шинэ үйлдвэр баригдах ажлыг эхлүүлсэн бөгөөд үйлдвэр баригдсанаар жил бүр гаднаас авч байгаа малын вакциныг дотооддоо үйлдвэрлэх, малыг бүрэн хэмжээнд вакцинжуулж мал, амьтны гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, мал, амьтныг эрүүлжүүлэх нөхцөл хангагдаж, цаашид вакцин экспортлох боломж бүрдэж жилд дунджаар 10.0 сая тун шүлхий өвчнөөс сэргийлэх, 10.0-15.0 сая тун мялзан өвчнөөс сэргийлэх, 20.0 сая тун хонины цэцэг өвчнөөс сэргийлэх вакциныг үйлдвэрлэх боломжтой гэсэн техник эдийн засгийн тооцоог хийсэн байдаг.

Гэтэл дээрх төслийн хэрэгжилтийн явц өнөөдөр ямар шатанд хэрхэн хэрэгжиж байгаа, Биокомбинатын үйлдвэрлэл, үйл ажиллагаа хэзээ хэвийн тогтвортой ажиллах талаар судлан, хяналт шалгалтын ажлыг эхлүүлж, төслийн явцыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх тал дээр бодлогын түвшинд анхаарч хяналт тавьж ажиллах шаардлага үүсэж байна.

Мах экспортын асуудлыг авч үзвэл Монгол Улс 2018 онд 70.4 мян.тн, 2019 онд 58.6 мян.тн мах, махан бүтээгдэхүүн экспортолсон ба Дэлхийн нийтийн хамарсан Коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын цар тахлын улмаас дээрх тоо хэмжээ 45% буурч 2020 онд 38.8 мян.тн, 2021 онд 21.8 мян.тн, 2022 оны 09 сарын байдлаар 3.5 мян.тн мах, махан бүтээгдэхүүн тус тус экспортолсон тухай дүн мэдээ байгаа нь махны экспорт 2018 оноос хойш тогтмол буурсан үзүүлэлттэй байна.

Иймд төр болон хувийн хэвшлийн түншлэл хүрээнд мах экспортлох асуудлыг эрчимжүүлж малын мах болон бусад түхий эдийг экспортлох хүсэлтэй Монгол улсын хууль тогтоомж, стандарт болон импортлогч улсын мах, махан бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах, баталгаажуулах талаар тавьсан шаардлагыг бүрэн хангасан аж ахуй нэгжүүдийн тоог нэмэгдүүлэх, мах, махан бүтээгдэхүүн экспортыг сэргээх, эрчимжүүлэх зэрэг арга хэмжээг бодлогын түвшинд дэмжих шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Иймд Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1 дэх хэсэг, Монгол Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Малын эрүүл мэнд, мах, түүхий эдийн үйлдвэрлэл, экспорт, Биокомбинат ТӨХХК-ийн өргөтгөл, шинэчлэлийн асуудлаар шалгалт хийн дүнг нэгдсэн чуулганд танилцуулах, санал боловсруулах үүрэг бүхий хянан шалгах түр хороог байгуулах тогтоолын төслийг боловсрууллаа.